

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Speculu[m] officii misse expositorium

Johannes <de Lambsheim>

Heidelberg, 1495.06.29

Hic sequitur cano[n] misse qui christi passione[m] declarat per. xxvj.
cruces

urn:nbn:de:hbz:466:1-30862

Alleluia fecit leticia ineffabile qua ecclesia habuit quoniam iohannes christum in baptisauit. tunc enim celesti spiritus in terra est ecclesia quoniam in iohanne christus et lauere crimina. Itaque alia christum fecit baptisatum tunc celi apertum sunt. iohannes stupuit. iohannes exultauit. Etiam per dicit quod repentat magni gaudium quod maria habuit quoniam filium quem triduo perdidit in mari. Iohannes doctorem inuenit. Epibolus uoluit de uicinis subiugit per alia tractus. quod fecit christi uita per unam. et penam quod diebus et noctibus in unam ut per hanc orauit. lachrymatur. **E**angelium fecit christi salutare per dicationem. et miraculorum operationem. **E**re dicitur per apertum doctrinam. et credentium fide. **D**icitur uobiscum fecit quod iesus in die palmarum uertit se ad hierusalem. quoniam ibi pati uoluit. sed prius lazari suscitauit. **O**ffertorium fecit quod pueri hebreorum susceperunt christum cum palmis et laudibus dicentes. **O**sanna etc. **B**enedicite quod uerit in nomine domini. **P**reparatio calicis christi repentat cenam in qua ipse dominus sacramentum instituit. et uinum cum aqua ut creditur miscuit etc. **S**ecreta fecit secretum comestum iudaeorum cum iudeis ut ipsi traderet christum. **I**te dominus dixit iude in cena. **Q**ui facit facit. **S**ecreta alte perdidit per dominum. quoniam cum iudeis exisset dixit christus. **N**unc clarificatus est filius hominis etc. **P**refatio fecit suas uisum domini sermonem quem discipulis in cena fecit. quod sua passione perdidit. et eos permonuit etc. ut per iohannem. etc. **S**anctas repentat dulce linum quod apostoli habuerunt in christi sermone. **H**ymnum sacerdos cum dicit digitos pedes lauit et extergit. repentat quod christus pedes suorum lauit discipulorum et extergit. **E**t hymno dicto erit ihs cum discipulis suis in montem oliueti. ubi cepit pauere et mestus esse et foris passionis imaginatio. **E**t dicit. **T**ristis est anima mea usque ad mortem.

Hic sequitur cano missae qui christi passionem declarat per. xxxvj. cruces

Hic cano incipit quod christi passionem in signis declarat et repentat. **I**n quod ponuntur. xxxvj. cruces per septem uices passionem christi commemorantes. **N**am in canone ut dicitur. **I**mo. alia uerba alia signa prendit. **N**am per haec peripue perinet ad eucharistiam persecrandam. signa per et cruces ad historiam dante passionis recolendam. **P**rimo fuerunt tres cruces. **I**bi. **T**erigit de quod repentat trimas christi traditorum. quoniam de per tradidit ex dono. iudas per in iudeis in sacrificium. **P**rima traditio fuit grege. **S**ecunda auaricie. **T**ercia inuidie. **I**ndinatio sacerdotum fecit quod christus in morte iam passione. **T**er patre in morte oliueti orabat dicens. **P**ater si possibile est transeat a me calix iste. **T**unc traque et horrore et sue passionis impressione quam per se uis sanguinem sudore fudit. **S**uper hoc dicit **A**ugustinus. **A**nimaduere igitur sacerdos cum quanta reuerentia et puritate ad illud sacramentum accedat. ad quod christus accessit quoniam pati uoluit sanguinem sudore fudit. in quod mirabiliter et inoffensibiliter ipse sacerdos est et sacrificium. **O**scula crucis in libro ad dicitur dicitur osculum peritonis iude. **U**el hoc facit quod ad honorem crucifixi uult sacrificium illud offerre. **T**res facit cruces in signum quod christus ter prostravit turbam super terram quod uerit propheta dicitur ipse. **D**einde sacerdos cum dicit **N**unc igitur oblationem. per se inclinatur in monte iam magne humilitatis christi. quoniam se misit capere per ligari furiose et inhoneste duci. **S**ecundo dicitur. **Q**uam oblationem. facit quod tres cruces. **Q**uam tres per repentat tres perides et iudices quod christus fuit peritatus et apud eos false accusatus. **P**rimo ducit ad annam peritice ibi. **U**el cedidit fatigatus. et tota nocte cum eo furiose expendit. **S**ecundo ducit ad caypham. ibidem grauit accusatus et a suo est in facie cecus. **T**ercia crux fecit pylatum. cui hora prima christus peritatus cum furiose re accusatus. false tractatur. male petit ad mortem et iniuste. **T**andem mittitur a pylato ad herodem. sed ab illo et exercitu eius est spiritus et illusus. alba veste est indutus et ut fatuus pylato est remissus.

Quarta crux sup hostiā significat gra-
uissimā xpi flagellationē. Quinta crux
designat xpi coronationē. qz coronā de
spinis grossis et acutissimis capite eius
imposuerūt. purpura eū induerūt. et arū
dinē in manu dederūt p regali sceptro. z
flexis genibz ipm derisorie adorātes: dis-
xerūt. **Q**ue rex iudeorū. et dabāt ei ala-
pas: et in eū spuētes pausserūt ei caput
arundine vt fortius corona intraret z les-
deret. **T**ercio sūt due cruces. Prima ibi
Qui pōit. hec crux significat q pilatus
iesum ita flagellatū. spinis coronatū. a/
rundinē in dextra habentē z funē in sinis-
tra. sanguine vndiqz respersum eduxit.
z ipm populo ostēdit dicēs. Ecce homo
Et iterū. Ecce rex vester. Sed illi ran-
tis nō satiati penis: voce canina clama-
bant dicētes. Crucifige crucifige eum.
Sic nos ecōtra vidētes eū: cū suspitio
et cū deuorōe salutari dicētes. **Q**ue sa-
lus mūdi. **S**ecūda crux sit ibi. Simili-
mō. supra calicem. hec significat q iesus
ad mortē fuit damnat⁹. et crucē magnā
ppter maiorē dolorē et pfusionē ppijs co-
gitur humeris portare. sub qua nimitū fa-
tigatus sepe corruisse credit. incessit itaqz
q curuatus cruentatus trahens post se
crucē corā omni multitudine vsqz i mōs-
tem caluarie locū passiois sue. Illuc cū
venisset qsi exanimis. vestē in vulneribz
cōgelatā violēter sibi extraxerūt. adeo di-
re vt oīa pene vulnera renouarent. et hec
fuit pena maxia. **O** iesu xpe scribe in aīa
mea vulnera tua: vt in eis discā dolorē
tuū. Amen. **Q**uarto sūt quinqz cru-
ces ibi. **U**n et memores. **H**āc orationē
sacerdos cum dicat. extēdit brachia. in si-
gnū crucifixionis xpi q in ara crucis ex-
pansis pepēdit manibz. **Q**uia dū crude-
lissimi xpm vellēt cruci affigere sup cru-
cē ipm deiciūt. et in modū pellis penas-
sissime extendūt et ipm cruci grossis et
obrais clauis affigūt. **E**t tandē corpus
cū cruce in altū leuātes ita impetnose de-
ponūt et insigūt in petrā vt oīa vulnera

28.
vberim sanguinē funderēt. et ad ma-
iorē cōfusione in medio latronū ipm sit-
stunt. **Q**uarta pena et cōfusio. **E**t ch do-
lor et miseria. **Q**uis tabit oculis meis
fontē lachrymarū vt cōdolere possim et
fere dolore dñi mei. **Q**uinque cruces q
hic sūt designāt quinqz vulnera xpi.
Uel qz xps quinqz sanguinē suū fu-
dit. **Q**uinto sūt tres cruces ibi. **S**u-
plices te rogamus. **C**ū ita penalissit
me xps penderet manibz expāsis et toto
corpe extētus nec haberet vbi caput fesi-
sum reclinaret. nō min⁹ blasphemiat a la-
trone et impijs iudeis. **Q**uis tā mori in-
cipere. **A**d hāc orationē sacerdos incli-
nat. qsi diceret xpo maxime afflicto et tā
morituro. **O**bscramus te supplices o te
su p passionē tuā quā in cruce sustinuit
sti miserere nob. **T**res cruces facit. **P**ri-
ma significat xpm passiū in hūana nat-
tura. **S**ecūda fecit ipm afflicto i aīa. **T**er-
cia in facie. repñtat titlū triūphale cru-
ci affixū. **J**esus nazaren⁹ rex iudeorum.
Hūc titlū diabolus maxie timet. **I**do
cū eodē nos signamus in facie et pectore
cōtra diabolu. **C**ū igit sacerdos dicit:
Hobis quoqz peccatoribz vocē eleuat et
pecc⁹ tundit. in hoc repñtat latronis dex-
tri cōfessionē. **E**t q centurio et q cum eo
erāt visis his q fiebāt pcutientes pecto-
ra sua tinnuerunt valde. qz xpm mori cū
valido clamore audierūt. et viderūt tene-
bras fieri. terremotū. scissionē veli et pet-
rarū. **Q**uibus sacerdos se pformās: et
suo redēptori cōpatēs tundit pecc⁹ suū
dicēs. **H**obis zc. se recognoscit peccator
re. **S**exto sūt tres cruces sup vtrūqz
ibi. sanctificas. repñtat q xps peperdit
tribus horis viuus in cruce in doloribz
maximis. **S**eptimo sūt tres cruces
supra calicē nudū ibi. **E**t pñs. fecit tres
cruciatas xpi. qz sustinuit passionē i cor-
pore. p passionē in mēte. et cōpassionē in
corde. **D**ue vltime cruces fecit aque z
sanguinis de xpi latere tā mortuo (ma-
nationē. **U**el aīe et corpis xpi sepatio:

Calix tangit cū hostia in signū q̄ latus
 xpi aperuit militaris lācea. Et sic p̄z q̄
 in toto canone sunt. xxvi. cruces xpi pas-
 sionē repñtantes. q̄ a diuersis diuersimo-
 de sunt exposite. p̄t diuersi habent in ca-
 nonerespect⁹. **D**icēs p̄ oia se. se. amen
 exaltat vocē hoc fecit canonis finem. Et
 dñi n̄ri in cruce expiratiōz. **P**ref byter dī-
 cēs. **O**rem⁹ flexis genib⁹ eleuat corpus
 xpi parū ⁊ deponit in signū q̄ iosep ⁊ n̄
 eodem corp⁹ xpi de cruce deposuerūt cū
 reuerētia in sinū m̄ris ei⁹. et post h̄ in se-
 pulcrū locauerūt. Calicē claudit labio si-
 gnificat monumentū xpi clausum lapidē
 de. **S**eptē petitiōes orōnis dñice. denos-
 tāt. vij. verba q̄ xps ptulit in cruce. p̄ que
 petim⁹ septē virtutes cōtra totidē vicia.
 ⁊ septē sp̄s sancti dona. **O**ro. libera nos
 dicit sub silētiō. q̄ repñtat xps in q̄ xps
 fuit in sepulcro. tunc em̄ siluerūt fideles
 oēs a p̄dicatiōe. **E**leuatio patene.
 xpi letā fecit resurrectionē. **C**ruce fit cum
 patena in facie. in signū q̄ xps p̄ suā cru-
 cē fregit infernū. **P**atena in signū recōci-
 liatiōis n̄re et patrū in limbo. **C**orporale
 remouet ab ore calicis. fecit lapidē sublas-
 tū a monumento in die pasce. **F**rangit ho-
 stiam designat q̄ discipuli in emaus cog-
 nouerūt xpm in frac. oē panis. **D**eins
 dedit. **P**ax dñi. repñtat q̄ xps vna sab-
 baronū stetit in medio discipuloz d. pax
 vobis. **T**res cruces q̄s facit. fecit mar-
 as dñm i sepulcro q̄rentes. **U**el q̄ xps
 sua resurrectōe tria letificauit q̄ fuere in
 celo terra et in limbo. **A**gnus dei ter cā-
 tatur. q̄ ad tria venit xps vt nos libera-
 ret. a culpa a pena et cōferret gratiā. vel
 q̄ tpe tria agnouit. patrē obediētia. ma-
 trē cura. et nos misericōdia. **E**t cetera q̄re sup̄
Per hoc q̄ dicit. **F**iat hec mixtiō. nos-
 tat aie et corpis vntionē. **A**ceptur⁹ pacē
 altare oscul⁹ et crucē in libro. in signū q̄
 xps clausis ianuis venit ad discipulos d.
Pax vobis. **E**t cū h̄ dixisset. ostēdit eis
 manus ⁊ latus. in signū hui⁹ veritē sa-
 cerdos cācellatis manib⁹ ad ministrū. et
 dat illi pacē in p̄sona oim̄ discipuloz dī.

pax vobis. **E**t cū hoc dixisset insufflauit
 in eos dicēs. **A**ccipite sp̄ritū sanctū. q̄
 pñtes et in grā existētes sp̄ualiter cōcāt
Et q̄ in p̄m̄itiua ecclia oēs pñtes q̄t
 die cōcabant. **H**ic loco illius dat pax
 vinculū charitatis. **I**deo accipim⁹ pacē
 vt ostēdam⁹ nos eē cōitates ⁊ p̄unctos
 in corpe xpi. **P**er quē facta est pax in celo
 et in terra. **P**er orōes q̄ sequunt abilit⁹
 rat se sacerdos ad sacri p̄ceptionē. **A**ñ q̄
 dicit cōio. repñtat gaudiū apostolor⁹ de
 xpi resurrectōe. **U**el fecit gratiarū actiō-
 nē. p̄ sacramēt cōione. **C**ōplenda q̄ ex-
 tensis d̄z manib⁹. fecit xpi ascensionē i ce-
 los. q̄ xps eleuatis manib⁹ ferebat in ces-
 lum ⁊ bñdixit eis. dicēs. **I**te in mundū
 vniuersum ⁊ c. **I**deo pueninēter sequit.
Ite missa est. **E**t fecit vt habet in alia ex-
 positōe. **B**enedictio p̄ll̄ post missam si-
 gnificat sp̄s sancti missionē q̄ inouit
 p̄ sonū aeris ⁊ i linguis igneis. sic fit bñ-
 dictio p̄ verba oris ⁊ signū crucis. **B**en-
 edictio dat in noie trinitatis scē cuius
 opa sunt in diuisa. **F**inis missē finē notar
 mūdi. **P**ost quē est celestis p̄na. ad quā
 pducatur nos dei gratia. Amen.

Exemplū pulcrū de cele- bratione missē.

Quidā religioſi cū ap̄d paganos
 p̄dicarent ⁊ fructū puū facerēt.
Die q̄dā veniēs rex iuxta domū
 in q̄ vn⁹ volebat celebrare. **T**ūc vidit idē
 rex quō viā de celo scā fuit in q̄ iuuenis
 pulcher descēdit ad eos. **D**einde vidit pau-
 latim plures venire ⁊ viā repetitō ornare
Circa introitū missē vidit venire p̄fari-
 chas. **A**d glā i excels⁹ angelos cantātes.
Ad lectōz ep̄le p̄phetas et ap̄los. **A**d eu-
 angelii euāgelistas q̄ tuoz. **C**irca cano-
 nē vidit veire reginā speciosissimā cū xx
 iij seniorib⁹ ⁊ ygb⁹ cūct⁹. **I**n p̄secratiōe
 vidit veire regē glē in maib⁹ sacerdotis
 quē oēs adorātes ceciderūt i facies suas
 et postea oia disparuerūt. **Q**uō cū rex ille
 vidisset. credidit cū oī p̄lo suo.